

Suprem desficaci

Bernat Joan i Marí

El propassat mes de juny el Tribunal Suprem espanyol va dictaminar que les relacions institucionals entre el País Valencià, Catalunya i les Illes Balears no poden ser en la llengua comuna compartida, sinó que s'han de dur a terme en espanyol (anomenat castellà en la sentència). Tot ve a tomb del decret que regula els Usos Institucionals i Administratius de les Llengües Oficials, del govern valencià. Aquest decret estableix que les relacions institucionals entre l'anomenada Comunitat Valenciana, Catalunya i les Balears s'estableixin en la llengua compartida (que al País Valencià anomenen oficialment «valencià» i que a la resta denominam «català», sense qüestionar enlloc, emperò, que siguin la mateixa llengua). Fins i tot, el cabdal estatutari valencià fa referència a territoris del propi «diasistema lingüístic» que inclouen àrees com el Carxe, a Múrcia. Com pertoca. Com es correspon amb la realitat, forjada socialment a través de segles d'història.

La sentència també es qüestiona els apartats del decret del govern valencià en què la llengua pròpia queda en una posició prioritària. El valencià no pot ser la primera llengua, en cap àmbit, dins el País Valencià mateix, i no pot ser la llengua de relació amb Catalunya i les Illes Balears.

De fet, i per cobrir-se davant les previsible interferències externes, l'equip del conseller Vicent Marzá es va posar en contacte amb el govern de Catalunya i amb el govern de les Illes Balears per assegurar-se que ambdós acceptarien de bon grat de rebre la documentació de la Generalitat Valenciana en llengua valenciana, cosa a la qual, naturalment, catalans del Principat i balears varen respondre afirmativament. No solament no els era cap entrebanc, sinó que resultava un mer signe de normalitat. Es tracta de fer, a nivell institucional, allò que es fa a tots els altres nivells amb tota la naturalitat del món. El govern valencià, així mateix, va demanar el parer del seu Consell Consultiu, i els juristes no trobaren cap inconvenient en la redacció de l'esmentat decret. No semblava, doncs, que hi pogués haver cap problema.

Descentrament institucional

Però, com deia l'eslògan, Espanya és diferent. I un organisme que no té la seu (ni el cap, ni, encara menys, l'ànima) al País Valencià, ni a Catalunya, ni a les Illes Balears, sinó a centenars de quilòmetres de distància, va decidir que els valencians no es poden relacionar amb la seua llengua amb la resta de persones que la compartim. Almanco si això es produeix a nivell institucional. Es tracta d'un cas més que evident de «descentrament institucional». Algú que no pertany a la pròpia comunitat lingüística decideix sobre la llengua. I ho fa perquè té potestat legal per a fer-ho.

La qual cosa demostra, senzillament, la situació de clara anormalitat en què encara es troba la llengua catalana. No fa falta ser Malcom X per a dir que en nom dels afroamericans només hi parlen els afroamericans, i que ningú no té dret ni a definir-los, ni a dir qui són, ni a identificar-los, fora dels parà-

El Tribunal Suprem espanyol va dictaminar que les relacions institucionals entre el País Valencià, Catalunya i les Illes Balears no poden ser en la llengua comuna compartida.

metres que hi posin ells mateixos. En el nostre cas, es veu que sí que hi ha algú, a l'Altiplà de les Castelles, que té «dret» a dir en quina llengua s'han de relacionar els tres governs autonòmics dels nostres països. Encara que no sigui la llengua d'ells. Encara que els membres del Tribunal Suprem no hagin de conèixer el valencià per a formar-ne part. Gent que no parla valencià/català té potestat per a dir en quina llengua s'han de relacionar aquells que sí que el parlen. El fenomen, en sociolingüística, seria el contrari de l'autocentrament (l'autoreconeixement de la comunitat lingüística i la determinació de prendre les seues pròpies decisions en relació a la llengua).

Quan algú que no parla la llengua té la potestat de prendre decisions de l'estil de la presa pel Tribunal Suprem es demostra la manca de normalitat en la situació social (en aquest cas, de la llengua catalana).

Tres «comunitats», una llengua

Aparentment, la sentència del Tribunal Suprem es basa en el fet de considerar que el País Valencià,

Catalunya i les Illes Balears no comparteixen una mateixa llengua, apel·lant a la diferent denominació estatutària. Com ha declarat el conseller Marzá, pels mateixos set sous, Espanya i Panamà s'haurien de relacionar en anglès, tenint en compte que oficialment, a Espanya, la llengua oficial de l'Estat es diu «castellà» i a Panamà es diu «espanyol».

Apel·lar només a la denominació estatutària implica oblidar tota la documentació oficial que afirma la unitat de la llengua, a més de l'acadèmica. I del mer sentit comú. Per a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, organisme també de creació estatutària valenciana, que regula les qüestions acadèmiques relacionades amb la llengua a l'anomenada Comunitat Valenciana, «la sentència del Tribunal Suprem, amb tots els respectes, constitueix un greu atac a la nostra llengua. Que la relació institucional entre territoris que gaudeixen d'una llengua compartida haja de ser obligatòriament en castellà és un desfici inadmissible». No ho podríem dir en termes més exactes. Desfici. Ho diu l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Per a l'AVL, naturalment, el valencià forma part d'un diasistema lingüístic que va de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer. Ningú no ho qüestiona, en el si de la comunitat científica. Evidentment, està d'acord amb el que propugna l'Institut d'Estudis Catalans, l'acadèmia nacional de la llengua catalana. La llengua comuna ocupa el mateix espai que per a l'AVL.

Posats a no admetre definicions, els membres del Tribunal Suprem tampoc no admeten la de la Real Academia Española de la Lengua (RAE), per a la qual el valencià és una variant del català, llengua parlada a Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, a més d'Andorra, Catalunya del Nord, la Franja d'Aragó, el Carxe i l'Alguer. No hi hauria de dir alguna cosa, també, la RAE, davant el desfici del Suprem?

En tot aquest desgavell, l'afirmació més esperpèntica va ser feta, amb anterioritat, pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana. Diuen ses senyories del TSJCV que la Generalitat Valenciana no és competent per a decidir si usa la llengua pròpia amb comunitats «del mateix àmbit lingüístic». En la mateixa frase, ses senyories accepten que la llengua parlada a la Comunitat Valenciana es parla també en altres comunitats autònomes (a això es refereix «el mateix àmbit lingüístic»), però, malgrat aquest fet, consideren que la Generalitat «no és competent» per a decidir si els qui parlen la mateixa llengua la poden usar per a comunicar-se, o si, com ells deuen propugnar, ho han de fer obligatòriament en espanyol. D'alguna manera, els membres del TSJCV mostren

l'imperialisme lingüístic encara d'una manera més descarnada, més clara, més llampant que no el Tribunal Suprem espanyol. Tothom, emperò, accepta la unitat de la llengua. Tanmateix, l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en una disposició transitòria, es refereix a les altres comunitats autònomes amb les quals comparteix llengua. Deixant ben clar que el «valencià» no es parla només al País Valencià, sinó també en altres territoris. Podem suposar que no es deu referir a Andalusia ni a Castella - la Manxa.

Per què no amb l'Aragó o amb Múrcia?

Si Espanya fos un país mínimament civilitzat, compliria els tractats europeus que ha signat. Per exemple, la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Diversos equips de monitorització de la CELROM han criticat la manca de compliment en regions com Múrcia o l'Aragó d'allò que el Regne d'Espanya ha signat en forma de tractat internacional. A l'Aragó hi ha tres llengües territorials (aragonès, català i espanyol), però només n'hi ha una d'oficial. I el govern d'Aragó només es relaciona en castellà amb la resta de comunitats autònomes del Regne d'Espanya, incloent-hi Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Tenint en compte que a la Franja de Ponent la llengua pròpia i territorial és el català, no seria lògic que el govern aragonès diversificàs una mica la comunicació lingüística amb la resta de comunitats autònomes?

El mateix podem dir en relació a la comunitat autònoma de Múrcia. Dins el seu territori hi ha la comarca

del Carxe, de llengua catalana. L'Estatut d'Autonomia, emperò, només reconeix l'oficialitat del castellà, i discrimina d'una manera feaent i clara la llengua pròpia del Carxe, a la qual no concedeix cap tipus d'estatus institucional. Múrcia i el País Valencià, compartint dues llengües, només s'han de poder relacionar amb una? Què passaria, si un bon dia el govern valencià decidís enviar al govern de Múrcia documentació, cartes, convocatòries o el que fos en llengua valenciana? Fets que a hores d'ara resulten poc menys que impensables haurien de ser completament normals si el Regne d'Espanya complís la CELROM, és a dir, complís els tractats internacionals que ha signat.

Llibertat per a escollir?

Un dels discursos que més ha fet servir l'espanyolisme en relació a la llengua catalana ha estat el de la llibertat. Si s'estableix que la llengua vehicular de l'ensenyament ha de ser el català (encara que només siga en el 50% de l'activitat educativa, com ocorre a les Illes Balears), de seguida salten veus dient que hi ha d'haver llibertat per a escollir la llengua en què els fills han de ser educats. Si els arriba documentació de l'ajuntament que tan sols és en català, s'apel·la a la llibertat d'escollir la llengua oficial en què et vols relacionar amb l'administració. Els mateixos que reclamen la llibertat d'escollir en els àmbits on el català té alguna presència, emperò, l'obliden sistemàticament si es tracta de l'Administració de Justícia, de les policies o de l'exèrcit. En aquests casos, la llibertat de triar s'esfuma com un terròs de sucre dins el cafè.

Es veu que ni tan sols els governs autonòmics tenen capacitat per a escollir la llengua en què volen relacionar-se entre ells. Si el govern valencià decideix relacionar-se en la seua llengua amb Catalunya i amb les Balears, de seguida hi haurà un Tribunal Suprem espanyol que dictami que no ho pot fer. La capacitat d'escollir només es manifesta quan es tracta de bandejar el català. Però mai no es manifesta quan es tracta de fer-lo present.

Em vénen al cap diversos casos en què determinades comunitats autònomes podrien afegir alguna llengua al castellà a l'hora de relacionar-se amb d'altres. Per exemple, sense sortir de les crítiques dels qui fan el seguiment de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, Castella-Lleó no hauria de ser necessàriament monolingüe en les seues relacions

amb altres autonomies. En el seu territori s'hi parlen el castellà (llengua majoritària), el gallec (a la comarca d'O Bierço) i l'astur-lleonès. Per cert, l'astur-lleonès no és oficial a Castella-Lleó, però sí que ho és a l'altra banda de la frontera amb Portugal, a Miranda do Douro, amb el nom de «mirandès». Les relacions entre Castella-Lleó i Galícia no podrien afegir el gallec a l'omnipresent castellà? I les relacions amb Astúries no es podrien fer també en astur-lleonès? Vegeu que no parlem d'excloure ningú sinó tot al contrari, de dur a terme unes relacions més inclusives, en què tots els ciutadans es poguessin sentir representats.

Apel·lant a la lògica discursiva espanyola, fins i tot hi podríem involucrar les places africanes de Ceuta i Melilla. Les relacions entre ambdues ciutats autònomes actualment es fan només en llengua espanyola. No hi podrien incloure, tenint en compte que la meitat dels seus habitants parlen una o altra llengua, l'amazig i el dariyya? Donaria un aire menys colonial a la situació lingüística que pateixen.

Bon dia

Deia Josep Pla que el nostre país és format pels territoris on quan dius «bon dia» et responen amb un altre «bon dia». Per això, immediatament després del desficaci del Tribunal Suprem espanyol es va produir un acte d'afirmació, ben espontani i lògic, tan senzill com saludar-se usant la llengua comuna. La salutació va sortir del departament de Cultura del Govern valencià. El conseller Marzà va saludar amb un «bon dia». I, des de Catalunya i des de les Illes Balears, tothom s'hi va afegir. D'una manera purament simbòlica, els tres governs deien el que en pensaven, de la decisió del Suprem.

Vicent Marzà ja ha posat de manifest que recorrerà la decisió del Tribunal Suprem. Dins l'actual entramat institucional, ho ha de fer. Sense gaire confiança en el resultat final, perquè, amb el sistema judicial espanyol, sempre es juga amb les cartes marcades. Incompleixen la CELROM i ho fan a consciència. Quan es va fer l'última monitorització de la Carta, els experts del Consell d'Europa no varen aconseguir d'entrevistar-se amb els caps del Consell General del Poder Judicial, òrgan que acumulava el màxim d'incompliments de la Carta al Regne d'Espanya.

Però, mentrestant, la decisió del Suprem porta a un carreró sense sortida en termes estrictament legals. Els Estatuts d'autonomia no solament permeten, sinó

Deia Josep Pla que el nostre país és format pels territoris on quan dius «bon dia» et responen amb un altre «bon dia».

que fomenten la interrelació en català entre els territoris que compartim la mateixa llengua. S'ha de fer cas del Suprem o de l'Estatut? Qui té més rang, a l'hora de determinar una qüestió com ara la llengua a utilitzar en les relacions entre governs autonòmics? També queda la dicotomia de fer cas del Tribunal Suprem espanyol o del Consell d'Europa (via CELROM). En aquest cas, sembla clar que qui hauria de tenir preeminència és el Consell d'Europa. I, per tant, des d'una perspectiva estrictament legalista, ni el govern valencià, ni el del Principat, ni el balear no podrien complir el que dictamina el Tribunal Suprem.

Sense tenir una bola de vidre que em permeti de veure el futur, supòs que les relacions que ara ja es produïen en català entre els governs de la Comunitat Valenciana, de Catalunya i de les Illes Balears continuaran funcionant en la mateixa llengua. El que pretenia el conseller Marzà, des del meu punt de vista, era, via decret, empènyer una mica en l'ús institucional del valencià. És a dir, fer que algunes relacions que ara es duïen a terme en espanyol passassin al valencià. És la seua obligació en tant que conseller a càrrec de la política lingüística del govern de la Comunitat Valenciana. Però els enemics de la normalització de la nostra llengua estan sempre a l'aguait, i immediatament portaren davant el Suprem espanyol el decret valencià. I el Suprem va fer per manera de tallar el petit avanç que podia estar a punt de produir-se.

Aquesta és l'embaforada batalla que manté sempre les espases alçades. I s'explica només perquè els òrgans de govern de l'Estat espanyol no han acceptat mai la pluralitat lingüística en el seu interior. Consideren que, malgrat que s'hi parlin diverses llengües, només n'hi ha d'haver una d'oficial, una de preeminent, una que

estigui per damunt de les altres. I després encara ens titllen de supremacistes! Exemple de psicologia projectiva, absolutament de manual.

Deixant de banda qüestions elementals de legitimitat, podem concloure que fins i tot legalment l'única actitud que poden prendre els governs del País Valencià, de Catalunya i de les Illes Balears és fer com si el desfici del Suprem no hagués existit. █

El plaer de compartir

Trias Galetes - Biscuits, S.A.
 Ctra. de Sils, 36
 17430 Santa Coloma de Farners
 Tel. 972 84 12 13
 www.trias.cat